

Suomen uusiutuvat ry (entinen Suomen Tuulivoimayhdistys ry) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Auringosta Energiaa -koalitio yhtyy Suomen uusiutuvat ry:n yhteislausuntoon. Koalitio koostuu teollisen mittakaavan aurinkoenergiantuottajista Suomessa. Suomen uusiutuvat ry:n ja Auringosta Energiaa -koalition yhteistyö tiivistyy ja toimialan edunvalvonta siirtyy kokonaisuudessaan Suomen uusiutuvat ry:n alle syksyn 2024 aikana.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan on kirjattu lunastuslain korvauserusteiden uudistaminen. Lausunnossamme otamme kantaa korvauserusteiden ja -tason lisäksi yleisemmin aiheeseen, koska sähköistyvän yhteiskunnan ja kehittyvän Suomen mahdollistamiseksi on hyvä parantaa yhdessä sopimisen käytäntöjä, jotka mahdollistavat myönteisen muutoksen maassamme.

Ensinnäkin on huomioitava suomalaisen yhteiskunnan ja energiajärjestelmän merkittävä muutos, jossa kotimaisella puhtaalla sähköllä ja sen tuottamisella on ratkaiseva roolinsa. Yhteiskunnan välttämättömyyksiin kuuluvat muun muassa asuminen, liikkuminen, elinkeinonharjoittaminen, jotka kaikki tarvitsevat sähköä. Yhteiskunnan sähköistyessä entisestään on sähköllä ja kotimaisella sähköntuotannolla aiempaa suurempi elintärkeä merkityksensä, myös huoltovarmuuden kannalta.

Energiajärjestelmässä on käynnissä modernisoinniksi katsottava muutos, jossa fossiilisen tuontienergian rooli vähenee, ja samalla kotimaisen uusiutuvan sekä puhtaan energian rooli kasvaa perustavaa laatua olevaan arvoon. On ymmärrettävä, että energia tulee edelleen tarvitsemaan siirron väylänsä, jotka sähkön osalta ovat suurjännitejohdoissa tapahtuvaa siirtoa. Vanhemmassa järjestelmässä energia on kulkenut suurissa määrin säiliölaivoissa ja -rekoissa.

Sähkön siirtoväylät eivät ole rakennuslupalainsäädännön piirissä, joten niiden ympäristöluvitukset, erityisesti YVA-menettelyn osalta, on kytketty lunastuslupaun lunastuslupalaissa (768/2004). Laissa todetaan, ettei hanketta saa toteuttaa, ellei sille ole myönnetty lunastuslupaa. Tämä käytännössä poissulkee mahdollisuuden käyttää vuokrasopimuksia sähkön siirtolinjojen maanhankintaan ja tekee lunastuksesta ainoan vaihtoehdon.

Lausunnolla oleva lakiesitys koskee nimenomaan lunastuslain mahdollistamien käyttöoikeuden lunastuksen korvauserusteita. Suomen uusiutuvat ry toteaa lausuntoon, ettei vastusta ehdotusta lunastuskorvausten korotuksesta 25 prosentilla, kun korotusmenettely koskee kaikkia lunastuksia tasapuolisesti ja on eri toimialojen kesken yhdenmukainen. Yhteiskunnan toimintojen häiriöttömyyden ja Suomen kokonaisturvallisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että lunastusmenettelyä koskeva sääntely kohtelee sähköntuotantoa ja -siirtoa tasapuolisesti muihin lunastusta käyttäviin toimialoihin verrattuna ja on eri toimialojen kesken yhdenmukainen.

Myös tulevaisuuden lainsäädännön ennakoitavuuden kannalta on olennaista, että

tasapuolisuusperiaate huomioidaan ja sitä noudatetaan jatkuvasti, eri toimijoiden tasa-arvoisen kohtelun varmistamiseksi. Kyse on investointiympäristön luotettavuudesta Suomessa. Osana Petteri Orpon hallituksen sujuvan luvituksen tavoitteita vihreän siirtymän energiantuotantohankkeita ja teollisia investointeja pitää kohdella tavalla, joka ei estä uusien työpaikkojen syntymistä Suomeen.

Uusiutuvan energian tuotannon alalla on aktiivisen kuntalaiskeskustelun ansiosta tiedossa, että alueiden käyttöoikeuden lunastus herättää tyytymättömyyttä osassa maanomistajia. Uusiutuvan energian tuotannolla on aina sijaintipaikkansa. Siksi yhteistyö maanomistajien kanssa on alalle luontevaa ja tärkeää.

Suomen uusiutuvat ry on toiminnassaan suositellut jo pitkään jäsenkuntansa energiayhtiöille ja hankekehittäjille tuulipuistojen liityntäjohtojen osalta ennakkohaltuunottomenettelyä, jossa siirtolinjan maankäytöstä ja lunastuksesta sovitaan yhdessä vapaaehtoisesti sekä yhteisymmärryksessä maanomistajien kanssa. Kokemukset yhteistyöstä ovat olleet myönteisiä.

Sopiminen on mahdollistanut tilanteen, jossa tuulivoimatoimijat maksavat korotetun korvauksen maanomistajille, jotka ovat solmineet ennakkohaltuunottosopimuksen. Yhteisymmärryksen ansiosta alueen käyttöoikeuden siirto on toteutettavissa sujuvampana Maanmittauslaitoksen prosessina. Maanmittauslaitos ratkaisee lunastuslupaa koskevan hakemuksen silloin, jos lunastusluvan antamista ei vastusteta tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta. Yhteistyö sujuvoittaa uusiutuvan energian kehittämistä ja rakentamista, mistä hyötyvät myös kunta ja kuntalaiset. Ehdotamme lainsäädännön jatkotyössä etsimään keinoja, joilla kannustetaan kaikkia osapuolia vapaaehtoisen menettelyn piiriin, esimerkiksi nopeutetun hakemusten käsittelyn tai edullisemman verokohtelun keinoin.

Lunastuskorvausten yhteydessä on paikallaan vielä todeta, että uusiutuvan sähköenergian tuotannosta koituva hyöty ja samoin haitat eroavat sen mukaan millaisesta maankäytöstä on kyse. Varsinkin tuulivoimahanke vaatii käytännössä laajan asumattoman alueen, jolle maanomistajan ei ole mahdollista enää rakentaa alueen mennessä osayleiskaavan myötä käytännössä rakennuskieltoon. Voimajohdon aiheuttamat rajoitukset maankäytölle rajautuvat tarkasti niin sanottuun johtokäytävään.

Yhteiskunnan sähköistyminen on olosuhde, jolla on lukuisia myönteisiä vaikutuksia kuten ilmastopäästöjen vähentyminen, uusiutuvan energiantuotannon työpaikat ja puhtaan sähkön mahdollistamat vihreän siirtymän teolliset investoinnit sekä kunnan saamat kiinteistöverotuotot. Positiivisten vaikutusten takia on perusteltua, että maanlunastukseen liittyviä prosesseja kehitetään siten, että sopimisen ja yhteisymmärryksen rooli korostuu. Myönteinen kehitys ansaitsee menetelmät, joilla vahvistaa positiivista muutosta ja keinot, joilla myös nopeuttaa kasvua. Käyttöoikeuden lunastuksen, jota pakkolunastukseksikin sanotaan, rinnalla on oltava muita sopimiseen perustuvia keinoja, joita onneksi jo ennakkohaltuunottomenettely edustaa.

Matias Ollila
edunvalvontajohtaja
Suomen uusiutuvat ry